

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

કે.આર. સુરજ વર્ગે વર્ગે

વિ.

ધ એક્સાઈઝ ઇન્સ્પેક્ટર, પરાપ્પનાંગાડી અને અન્ય

ડિસેમ્બર ૪, ૨૦૦૦

[સૈયદ શાહ મોહમ્મદ કાદરી અને એસ.એન. કુકન, ન્યાયમૂર્તિઓ]

કેરળ આબકારી એક્ટ, ૧૦૭૭-કલમો ૩૦, ૩૧, ૫૦એ, ૫૬(બી), ૫૭એ-કલમ ૩૧ હેઠળ ૧૯૮૩ માં એક્સાઈઝ ઇન્સ્પેક્ટરો દ્વારા પરિસરમાંથી દારૂના નમૂનાઓની શોધ અને સંગ્રહ-દારૂના નમૂનાઓમાં ભેળસેળ ખુદી પડી-કલમ ૫૭એ હેઠળ ગુનો-કલમ ૫૭એ હેઠળ ગુના માટે પ્રોસિક્યુશન કરવા માટે કલમ ૩૧ માં સુધારો, માત્ર ૧૯૮૭ માં કરવામાં આવ્યો-૧૯૮૩ માં કરવામાં આવેલા ગુના માટે પ્રોસિક્યુશનની વૈધતા-કોર્ટે ઠેરવેલ કે, એક્ટ હેઠળ કોઈપણ ગુનો આચરવામાં આવ્યો હોવાની માન્યતા પર ઇન્સ્પેક્ટરો દ્વારા શોધ અને નમૂનાનો સંગ્રહ-પુરાવાઓની તપાસ કર્યા પછી ગુનાની સ્થાપના-કલમ ૫૭એ હેઠળ પ્રોસિક્યુશન યોગ્ય રીતે શરૂ કરવામાં આવ્યું-ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ કલમ ૪૮૨.

૧૯૮૩ માં, સામાવાળા-એક્સાઈઝ ઇન્સ્પેક્ટરોએ ભેળસેળ શોધવા માટે કેરળ આબકારી એક્ટ, ૧૦૭૭ ની કલમ ૩૧ હેઠળ અપીલકર્તાઓની

લાઈસન્સવાળી દારૂની દુકાનોમાંથી નમૂનાઓ એકત્રિત કર્યા. સામાવાળાઓએ એક્ટની કલમ ૫૭એ સહિતની વિવિધ જોગવાઈઓ હેઠળ અપીલકર્તાઓ સામે ફરિયાદો નોંધાવી, જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે એવું આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો કે નમૂનાઓમાં જોખમી પદાર્થ સાથે દારૂ અથવા માદક દ્રવ્યોની ભેળસેળ જોવા મળી હતી. મેજિસ્ટ્રેટ્સએ ગુનાઓની નોંધ લીધી. અપીલકર્તાઓએ સામાવાળાઓ દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલી કાર્યવાહી રદ કરવા માટે કલમ ૪૮૨ સી.પી.સી. હેઠળ હાઈકોર્ટ સમક્ષ અરજો દાખલ કરી. હાઈકોર્ટે અરજો ફગાવી દીધી. આથી આ અપીલ.

અપીલકર્તાઓએ દલીલ કરી હતી કે સામાવાળાઓને નમૂનાઓ એકત્રિત કરીને એક્ટની કલમ ૫૭એ હેઠળ આચરવામાં આવેલા ગુનાઓ માટે પગલાં લેવા માટે એક્ટની બિનસુધારેલી કલમ ૩૧ હેઠળ કોઈ સત્તા નહોતી; કે એક્ટની કલમ ૩૧ એક્ટની કલમ ૫૭એ હેઠળ આચરવામાં આવેલા ગુનાઓનો ઉલ્લેખ કરતી નથી; કે કલમ ૩૧ એવા ગુનાઓ ધરાવે છે જે મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા દ્રાવલ કરવા યોગ્ય છે જ્યારે કલમ ૫૭એ હેઠળનો ગુનો કોર્ટ ઓફ સેશન્સ દ્વારા દ્રાવલ કરવા યોગ્ય છે જેના માટે ૧૯૯૭ સુધી કોઈ મશીનરી નથી જ્યારે કલમ ૩૧ માં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો; કે કલમ ૫૭એ હેઠળ આચરવામાં આવેલા ગુનાની દ્રાવલ પ્રદાન કરવા માટે ૧૯૯૭ માં કલમ ૫૦એ એક્ટમાં દાખલ કરવામાં આવી હતી; કે ૧૯૯૭ પહેલાં કલમ ૩૧ હેઠળની કાર્યવાહી ગેરકાયદેસર છે, જે રદ કરવાપાત્ર છે; અને કે એક્ટની કલમ ૫૦એ હેઠળ ૧૯૯૩ માં આચરવામાં આવેલા ગુના માટે કલમ ૫૭એ હેઠળના પ્રોસિક્યુશનના પરિણામે કલમ ૫૦એ ને પૂર્વવર્તી અસર આપવામાં આવશે જે એક્ટમાં કોઈપણ ચોક્કસ જોગવાઈના અભાવમાં અસમર્થ છે. અપીલકર્તાઓમાંના એકે દલીલ કરી હતી કે એક્ટની કલમો ૫૭એ અને ૫૬(બી) હેઠળ અપીલકર્તા સામેના આરોપો પ્રોસિક્યુશન માટે એક્ટની કલમ ૩૧ માં નિર્દિષ્ટ નથી.

સામાવાળાઓએ દલીલ કરી હતી કે એક્ટની કલમ ૩૧ નમૂનાઓ એકત્રિત કરીને કલમ ૫૭એ હેઠળ આચરવામાં આવેલા ગુનાઓ માટે

પ્રોસિક્યુશન શરૂ કરવાની સત્તા આપે છે; અને એક્ટની કલમ ૫૭એ ૧૯૮૪ માં દાખલ કરવામાં આવી હતી જ્યારે ગુનો ૧૯૯૩ માં આચરવામાં આવ્યો હતો.

અપીલો ફગાવતા, કોર્ટે

કોર્ટે ઠેરવેલ કે: ૧.૧. કેરળ આબકારી એક્ટની કલમ ૩૦ હેઠળ જારી કરાયેલ સર્ચ વોરંટના અભાવમાં, કોઈપણ જગ્યાએ પ્રવેશવા માટે, નિર્દિષ્ટ અધિકારીઓ માટે કલમ ૩૧ માં ઉલ્લેખિત ગુનો આચરવામાં આવ્યો છે તે માનવાનું કોઈપણ કારણ હોવું જરૂરી છે. એકવાર કોઈ અધિકારી કોઈપણ જગ્યામાં પ્રવેશ મેળવે છે, તે કલમ ૩૧ માં અધિકૃત સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકે છે જે કલમમાં નિર્દિષ્ટ ગુનાઓ સુધી મર્યાદિત નથી. આ સ્વીકારવા માટે તે ખૂબ જ ક્ષુલ્લક દલીલ છે કે એક્ટ હેઠળ જમીને પાત્ર વસ્તુ જમ કર્યા પછી અથવા આ એક્ટ હેઠળના ગુના માટે દોષિત હોવાનું માનવામાં આવતા આવી જગ્યામાં મળી આવેલી વ્યક્તિને અટકાયત અને શોધ કર્યા પછી, કલમમાં ઉલ્લેખિત ગુનાઓ સિવાય એક્ટ હેઠળના ગુના માટે કોઈ વ્યક્તિ સામે પ્રોસિક્યુશન ચલાવી શકાતું નથી. [૩૪૦-બી, સી]

૧.૨. જો પ્રોસિક્યુશન એક્ટ હેઠળ ગુનો આચરવાની હકીકતો સ્થાપિત કરવામાં નિષ્ફળ જાય તો કોઈપણ જગ્યામાં પ્રવેશ અને શોધ પ્રતિ સે ગેરકાયદેસર હશે. નમૂનાઓનો સંગ્રહ અને ત્યારબાદ કથિત અપરાધીનું પ્રોસિક્યુશન સમાન રીતે ગેરકાયદેસર હશે. પરંતુ એક્ટની સુધારેલી કલમ ૩૧ હેઠળ, આવી સત્તા દરેક એવા કેસ સુધી વિસ્તરે છે જ્યાં એક્સાઈઝ ઈન્સ્પેક્ટર પાસે માનવાનું કારણ હોય કે એક્ટ હેઠળનો ગુનો આચરવામાં આવ્યો છે. એક્ટની બિનસુધારેલી કલમ ૩૧ હેઠળ સત્તાના ઉપયોગમાં કોઈપણ જગ્યાના માન્ય પ્રવેશ અને શોધ પર, જો એક્સાઈઝ ઈન્સ્પેક્ટર નિર્દિષ્ટ ગુનાઓ ઉપરાંત અથવા તેના બદલે એક્ટ હેઠળના ગુનાની કમિશન સૂચવતી સામગ્રી શોધે છે, તો તે આવી સામગ્રીના આધારે આવા ગુનાના કમિશન અંગેની ફરિયાદ/અહેવાલ ફાઇલ કરી શકે છે જે ગુનાઓના સંબંધમાં શોધ કરવામાં આવી હતી તેના ઉપરાંત અથવા તેના બદલે.

કલમ ૩૧ ની બિનસુધારેલી જોગવાઈ તેમજ સુધારેલી જોગવાઈ બંને હેઠળ, જમી અને ધરપકડની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાની શરતો યથાવત રહે છે. આવી જગ્યામાં મળી આવેલી કોઈપણ વ્યક્તિની ધરપકડ કરવાની સત્તા શરતી છે કે તેને આવી વ્યક્તિ એક્ટ હેઠળના કોઈપણ ગુના માટે દોષિત હોવાનું માનવાનું કારણ છે. [૩૪૨-બી, સી, ડી, ઇ, એફ]

૧.૩. કલમો ૩૧ અને ૫૦ ના સુધારા અને કલમ ૫૦એ ના ઇન્સર્શને કાયદો બદલ્યો નથી. આ ઢ્રષ્ટિકોણથી એક્ટ હેઠળ મશીનરીની અભાવે જૂન ૧૯૯૭ પહેલાં કલમ ૫૭એ હેઠળના ગુનાની ટ્રાયલ થઈ શકી નથી અને ઉક્ત તારીખ પછી ટ્રાયલ ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપવાથી ચોક્કસ જોગવાઈના અભાવમાં કલમ ૫૦એ ને પૂર્વવર્તી અસર આપવામાં આવશે તેવી દલીલો અસમર્થ્ય હોવાથી નિષ્ફળ જવી પડશે. વર્તમાન કેસોમાં, બિનસુધારેલી કલમ ૩૧ હેઠળ શોધ હાથ ધરતી વખતે એકત્રિત કરવામાં આવેલા દારૂના નમૂનાઓના આધારે, કલમ ૫૭એ હેઠળનું પ્રોસિક્યુશન એક્સાઈઝ ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા યોગ્ય રીતે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. [૩૪૩-એ, બી, સી]

એમ.પી. શર્મા વિ. સતીશ ચંદ્ર, ડિસ્ટ્રિક્ટ મેજિસ્ટ્રેટ, દિલ્લી અને અન્ય, [૧૯૫૪] એસસીઆર ૧૦૭૭ (સીબી) અને રોય વી.ડી. વિ. સ્ટેટ ઓફ કેરળ, (ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૬૭ વર્ષ ૨૦૦૦), સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો.

૨. કોઈપણ જગ્યામાં પ્રવેશ અને શોધ અધિકૃત કરવા માટે તે દર્શાવવું જરૂરી છે કે એક્સાઈઝ ઇન્સ્પેક્ટર પાસે અપીલકર્તાની દુકાનોમાં પ્રવેશને ન્યાયી ઠેરવવા માટે બિનસુધારેલી કલમ ૩૧ હેઠળ ઉલ્લેખિત ગુનો આચરવામાં આવ્યો હતો તે માનવાનું કારણ હતું, જો માન્ય પ્રવેશ પર નમૂનાઓ એકત્રિત કરવામાં આવે જે ઉક્ત નિર્દિષ્ટ ગુના ઉપરાંત અથવા તેના બદલે અન્ય કોઈપણ ગુનાના કમિશન દર્શાવે છે, તો એક્સાઈઝ ઇન્સ્પેક્ટર ઉક્ત ગુનાના સંબંધમાં મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ અહેવાલ ફાઈલ કરી શકે છે. પ્રોસિક્યુશને કલમ ૩૧ હેઠળ કેસ બનાવવો પડશે, જે ફક્ત એક્સાઈઝ ઇન્સ્પેક્ટરની તપાસ પર નિર્ધારિત કરી શકાય છે અને ટ્રાયલ

પર નક્કી કરી શકાય છે. આવા કેસમાં, જો હાઇકોર્ટ દ્વારા ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૪૮૨ હેઠળ કાર્યવાહી રદ કરવામાં ન આવે, તો એવું કહી શકાય નહીં કે હાઇકોર્ટે કાયદામાં કોઈ ભૂલ કરી છે. [૩૪૪-બી, સી, ડી]

ફોજદારી અપીલ હુકમત: ફોજદારી અપીલ નં. ૧૦૫૪ વર્ષ ૨૦૦૦.
કેરળ હાઇકોર્ટના ક્રિમિનલ એમ.સી. નં. ૨૪૦૯ વર્ષ ૧૯૯૭ ના તારીખ
૧૯.૫.૯૮ ના ચુકાદો અને હુકમ સામે.

સાથે

ફોજદારી અપીલ નં. ૧૦૫૫-૫૮, ૧૦૫૯-૬૨, ૧૦૬૬-૧૦૬૮, ૧૦૬૯,
૧૦૭૦ અને ૧૦૭૧ વર્ષ ૨૦૦૦.

મુતુલ રોહતાગી, વધારાના સોલિસિટર જનરલ, કે. સુકુમરન, ટી.એલ.વી.
અચ્યર, મહેન્દ્ર આનંદ, જયંત મુથરાજ, એન.આર. શંકર, કુ. એસ. કાર્તિકા, કુ.
બેબી કૃષ્ણાન, કુ. લેવિસંગલુ રંગમેઈ, આર. શંકર, સી.એસ. શ્રીનિવાસ રાવ,
રોમી ચાકો, રાજીવ મહેતા, એમ.ટી. જયોર્જ અને જી. પ્રકાશ હાજર રહેલા
પક્ષકારો તરફે.

કોર્ટનો ચુકાદો સૈયદ શાહ મોહમ્મદ કાદરી દ્વારા આપવામાં આવેલ.

સૈયદ શાહ મોહમ્મદ કાદરી, ન્યાયમૂર્તિ. તમામ સ્પેશિયલ લીવ
પિટિશન્સમાં અપીલ કરવાની રજા મંજૂર કરવામાં આવે છે.

આ અપીલો એનાકુલમ ખાતેની કેરળ હાઇકોર્ટના ક્રિમિનલ એમ.સી. નં.
૨૪૦૯/૯૭, ૪૩૧, ૪૩૫, ૪૪૪ અને ૪૪૮/૯૮, ૫૦૨, ૫૦૩, ૫૦૪ અને
૫૦૬/૯૭, ૪૦૦૦, ૨૧૫૮, ૨૧૫૯/૯૭, ૭૯૧/૯૮ અને ૭૮૮/૯૮ માં મે
૧૯, ૧૯૯૮ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા ચુકાદાઓ અને હુકમોમાંથી ઉદ્ભવે
છે.

આ અપીલોમાં વિચારણા માટે ઉદ્ભવતો સામાન્ય પ્રશ્ન એ છે કે: શું કેરળ
આબકારી એક્ટ, ૧૦૭૭ (૧૯૯૭ માં તેના સુધારા પહેલાં) ની કલમ ૩૧ હેઠળ

તેમની દુકાનોમાંથી એકત્રિત કરવામાં આવેલા નમૂનાઓના આધારે અપીલકર્તાઓ સામે શરૂ કરવામાં આવેલી વાદગ્રસ્ત કાર્યવાહી ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૪૮૨ હેઠળ રદ કરવાપાત્ર છે.

ટૂંકમાં જણાવેલ, નીચેની હકીકતો આ અપીલોને જન્મ આપે છે.

૧૯૯૩ માં, કેરળ આબકારી એક્ટ, ૧૦૭૭ (ટૂંકમાં, 'એક્ટ') ની કલમ ૩૧ હેઠળ, કેરળ રાજ્યની વિવિધ રેન્જના એક્સાઇઝ ઇન્સ્પેક્ટરોએ દારૂનો વેપાર કરવા માટે લાઇસન્સ ધરાવતા અપીલકર્તાઓની દારૂની દુકાનોમાંથી નમૂનાઓ એકત્રિત કર્યા. એક્સાઇઝ ઇન્સ્પેક્ટરોએ અપીલકર્તાઓ સામે એક્ટની કલમ ૫૭એ સહિતની વિવિધ જોગવાઈઓ હેઠળ ફરિયાદો નોંધાવી, જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે એવું આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો કે નમૂનાઓમાં જોખમી પદાર્થ સાથે દારૂ અથવા માદક દ્રવ્યોની ભેળસેળ જોવા મળી હતી. વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ્સએ ગુનાઓની નોંધ લીધી. ત્યારબાદ અપીલકર્તાઓએ એક્સાઇઝ ઇન્સ્પેક્ટરના અહેવાલ પર શરૂ કરવામાં આવેલી કાર્યવાહી ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ (ટૂંકમાં, 'સી.પી.સી.') ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ રદ કરવા માટે ક્રિમિનલ એમ.સી. દાખલ કરીને હાઇકોર્ટનો સંપર્ક કર્યો. તેઓ ઉપર નોંધેલી તારીખે હાઇકોર્ટ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવ્યા હતા. તે હુકમોમાંથી જ વર્તમાન અપીલો ઉદ્ભવે છે.

ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૦૫૯-૬૨ અને ૧૦૬૬-૧૦૬૮ વર્ષ ૨૦૦૦ [એસ.એલ.પી. નં. ૬૯૨-૯૫/૯૯ અને ૧૭૦૮-૧૦/૯૯] માં અપીલકર્તાઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મહેન્દ્ર આનંદે દલીલ કરી હતી કે જે તારીખે એક્સાઇઝ ઇન્સ્પેક્ટરે એક્ટની બિનસુધારેલી કલમ ૩૧ હેઠળ અપીલકર્તાઓની દુકાનોમાંથી નમૂનાઓ એકત્રિત કર્યા હતા, તે દિવસે તેમની પાસે એક્ટની કલમ ૫૭એ હેઠળના ગુનાના સંબંધમાં તેમ કરવાની કોઈ સત્તા નહોતી, તેથી સામગ્રીના આવા સંગ્રહના આધારે તેમની સામે ઉક્ત ગુના માટે કોઈ પ્રોસિક્યુશન શરૂ કરી શકાતું નથી. શ્રી આનંદે દલીલ કરી છે કે જો કલમ ૩૧

ના છેલ્લા ભાગને પ્રથમ ભાગમાં ઉલ્લેખિત ન હોય તેવા ગુનાઓ માટે શોધ અધિકૃત કરવા તરીકે અર્થઘટન કરવામાં આવે તો પ્રથમ ભાગમાં ગુનાઓનો નિર્દેશ કરવો બિનજરૂરી બની જશે. તેમની વધુ દલીલ એ છે કે પ્રથમ ભાગમાં એવા ગુનાઓ છે જે મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા દ્રાયલ કરવા યોગ્ય છે જ્યારે કલમ ૫૭એ હેઠળનો ગુનો કોર્ટ ઓફ સેશન્સ દ્વારા દ્રાયલ કરવા યોગ્ય છે જેના માટે ૧૯૯૭ સુધી જ્યારે કલમ ૩૧ માં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો ત્યારે આ એક્ટમાં તેના ઇન્સર્શન પર કોઈ મશીનરી પૂરી પાડવામાં આવી ન હતી. કે કલમ ૫૭એ હેઠળના ગુનાની દ્રાયલ પ્રદાન કરવા માટે ૧૯૯૭ માં કલમ ૫૦એ એક્ટમાં દાખલ કરવામાં આવી હતી, કલમ ૫૦ ના એક્ટમાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યો હતો. જેમ કે ૧૯૯૭ પહેલાં કલમ ૩૧ હેઠળ નમૂનાઓનો સંગ્રહ અને કલમ ૫૭એ ના ઉલ્લંઘન માટે કેસોની નોંધણી, એક્ટના વિચારણામાં ન હોવાથી, ગેરકાયદેસર હતી. તેથી કાર્યવાહી રદ કરવાપાત્ર છે. કલમ ૫૦એ ના ઇન્સર્શન પછી, જો ૧૯૯૩ માં આચરવામાં આવેલા કલમ ૫૭એ હેઠળના ગુનાની દ્રાયલ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે, તો તે કલમ ૫૦એ ને પૂર્વવર્તી અસર આપવા સમાન થશે જે, કોઈપણ ચોક્કસ જોગવાઈના અભાવમાં, અસમર્થ્ય હશે. ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૦૫૫-૧૦૫૮, ૧૦૬૯ અને ૧૦૭૭ વર્ષ ૨૦૦૦ [@ એસ.એલ.પી. નં. ૩૩૧૨-૧૫/૯૮, ૧૫૩૬/૯૯ અને ૧૫૩૭/૯૯] માં અપીલકર્તાઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સુકુમરને કલમ ૫૭એ હેઠળ પ્રોસિક્યુશન માટે કલમ ૩૧ હેઠળ નમૂનાઓનો સંગ્રહ ગેરકાયદેસર હતો તે અરજ માટે હિમાયત કરી. તેમણે એક્ટની કલમો ૬૩, ૬૪ અને ૬૭ તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું કે ૧૯૯૭ ના સુધારણા પહેલાં એક્ટની યોજના હેઠળ, આબકારી એક્ટ હેઠળના ગુનાઓ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા દ્રાયલ કરવા યોગ્ય નાના ગુના હતા જેના માટે નિર્ધારિત મહત્તમ સજા બે વર્ષ કરતા ઓછી હતી અને તેઓ પણ સંયુક્ત હતા; પરંતુ કલમ ૫૭એ હેઠળનો ગુનો કોર્ટ ઓફ સેશન દ્વારા દ્રાયલ કરવા યોગ્ય ગંભીર ગુનો છે. તેમણે દલીલ કરી હતી કે કલમ ૫૭એ ના ગુનાની શોધ કલમ ૩૧ ના પ્રથમ ભાગમાં ઉલ્લેખિત કોઈપણ ગુનાઓની શોધ કરતા અલગ હતી અને તેથી, ઉક્ત ગુનાઓના સંબંધમાં શોધ દરમિયાન એકત્રિત કરવામાં આવેલી

સામગ્રી પર, કલમ ૫૭એ ના ઉલ્લંઘન માટે કોઈ પ્રોસિક્યુશન શરૂ કરી શકાતું નથી. તેમણે સબમિટ કર્યું કે કલમો ૩૦ અને ૩૧ સહિત કેટલીક જોગવાઈઓના સુધારા અને એક્ટમાં અન્ય કેટલીક જોગવાઈઓના ઇન્સર્શન એ તમામ ગુનાઓ માટે શોધ કરવા અને એક્ટમાં તમામ ગુનાઓની ટ્રાયલ માટે મશીનરી પૂરી પાડવા માટે આબકારી અધિકારીને સક્ષમ બનાવવા માટે હેતુપૂર્ણ સુધારા હતા અને તેમને માત્ર ઘોષણાત્મક સુધારા તરીકે ગણી શકાય નહીં. અન્ય અપીલોમાં અપીલકર્તાઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે તેમની દલીલો અપનાવી.

વિદ્વાન વધારાના સોલિસિટર જનરલ શ્રી મુતુલ રોહતાગીએ દલીલ કરી હતી કે બિનસુધારેલી કલમ ૩૧ નો છેલ્લો ભાગ તે કલમના પ્રથમ ભાગ દ્વારા નિયંત્રિત ન હતો અને નમૂનાઓના સંગ્રહના આધારે પ્રોસિક્યુશન અપીલકર્તાઓ સામે યોગ્ય રીતે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું જેઓ ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ મશીનરીની અભાવ, કલમ ૫૦એ ની પૂર્વવર્તીતા અને અન્ય સંબંધિત પાસાઓ સંબંધિત તમામ પ્રશ્નો ઉઠાવી શકે છે અને હાઈકોર્ટ કાર્યવાહી રદ કરવાની યોગ્ય રીતે ના પાડી હતી. વિદ્વાન વધારાના સોલિસિટર જનરલની દલીલો અપનાવતી વખતે, કેરળ રાજ્ય વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી રાજીવ મહેતાએ ઉમેર્યું કે કલમ ૫૭એ ૧૯૮૪ માં એક્ટમાં દાખલ કરવામાં આવી હતી, અને ગુનો ૧૯૯૩ માં આચરવામાં આવ્યો હતો, તેથી અપીલકર્તાઓ ઉક્ત ગુના માટે પ્રોસિક્યુશન માટે જવાબદાર હતા.

આ અરજો પર આપણે એક્ટની સંબંધિત જોગવાઈઓના પ્રકાશમાં સાચી સ્થિતિ જાણીશું. પદાર્થની તારીખ મુજબ શોધ અને ધરપકડ સાથે વ્યવહાર કરતા એક્ટની કલમો ૩૦ અને ૩૧, નીચે મુજબ વાંચે છે:

"૩૦. મેજિસ્ટ્રેટ અરજી પર સર્ચ વોરંટ જારી કરી શકે છે: એક્સાઈઝ કમિશનર અથવા કોઈપણ મેજિસ્ટ્રેટ, મેળવેલી માહિતી પર અને તેને જરૂરી લાગે તેવી તપાસ પછી, આ એક્ટની કલમ ૫૫ અથવા કલમ ૫૭ અથવા કલમ ૫૮ હેઠળનો ગુનો આચરવામાં આવ્યો છે

તે માનવાનું કારણ ધરાવે છે, તે કોઈપણ દારૂ, માદક દ્રવ્ય, સામગ્રી, સ્ટીલ્સ, વાસણ, અમલીકરણ અથવા ઉપકરણની શોધ માટે વોરંટ જારી કરી શકે છે જેના સંબંધમાં કથિત ગુનો આચરવામાં આવ્યો છે.

આવું વોરંટ જારી કરતા પહેલા, એક્સાઈઝ કમિશનર, અથવા મેજિસ્ટ્રેટ સમર્થનની શપથ પર માહિતી આપનારની તપાસ કરશે, અને તપાસ ટૂંકી રીતે લેખિતમાં ઘટાડવામાં આવશે અને માહિતી આપનાર દ્વારા તેમજ એક્સાઈઝ કમિશનર અથવા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા સહી કરવામાં આવશે.

૩૧. વોરંટ વિના ઘર વગેરે શોધવા માટે ચોક્કસ આબકારી અને પોલીસ અધિકારીઓની સત્તા – જ્યારે પણ એક્સાઈઝ કમિશનર અથવા સરકાર દ્વારા આ સંદર્ભમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવી શકે તેવા રેન્કથી ઓછા ન હોય તેવા કોઈપણ આબકારી અધિકારી અથવા સબ-ઇન્સ્પેક્ટર અથવા પોલીસ સ્ટેશન ઓફિસરના રેન્કથી ઓછા ન હોય તેવા કોઈપણ પોલીસ અધિકારી પાસે એવું માનવાનું કારણ હોય કે આ એક્ટની કલમ ૮ અથવા કલમ ૧૫સી અથવા કલમ ૫૫ અથવા કલમ ૫૮બી અથવા કલમ ૫૬એ અથવા કલમ ૫૭ અથવા કલમ ૫૮ અથવા કલમ ૫૮એ અથવા કલમ ૫૮બી હેઠળનો ગુનો આચરવામાં આવ્યો છે અને અગાઉના વિભાગ હેઠળ સર્ચ વોરંટ મેળવવાથી થતો વિલંબ તેના અમલીકરણને અટકાવશે, તે દિવસ કે રાત્રે કોઈપણ સમયે તેના કારણો અને તેના વિશ્વાસના આધારને રેકૉર્ડ કર્યા પછી, કોઈપણ જગ્યામાં પ્રવેશ કરી શકે છે અને શોધી શકે છે અને આ એક્ટ હેઠળ જમીને પાત્ર હોય તેવું તેને માનવાનું કારણ હોય તેવું તેમાં મળી આવેલું કંઈપણ જપ્ત કરી શકે છે, અને અટકાયત અને શોધ કરી શકે છે અને, જો તેને યોગ્ય લાગે, તો આવી જગ્યામાં મળી આવેલી કોઈપણ વ્યક્તિની

અટકાયત કરી શકે છે જેને તે એક્ટ હેઠળના કોઈપણ ગુના માટે દોષિત હોવાનું માનવાનું કારણ છે.

પરંતુ શરત એ છે કે આ કલમ હેઠળ ધરપકડ કરાયેલી દરેક વ્યક્તિને ઉપરોક્ત અધિકારી દ્વારા જામીન પર સ્વીકારવામાં આવશે જો મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ અથવા આબકારી ઇન્સ્પેક્ટર સમક્ષ તેની હાજરી માટે પૂરતા જામીન ટેન્ડર કરવામાં આવે."

ઉપર ઉદ્ધૃત કરેલી જોગવાઈઓના અભ્યાસ પરથી, તે સ્પષ્ટ છે કે એક્ટની કલમ ૩૦ હેઠળ એક્સાઈઝ કમિશનર અથવા કોઈપણ મેજિસ્ટ્રેટને કોઈપણ દારૂ, માદક દ્રવ્ય, સામગ્રી, સ્ટીલ્સ, વાસણ, અમલીકરણ અથવા ઉપકરણની શોધ માટે વોરંટ જારી કરવાની સત્તા આપવામાં આવી હતી જેના સંબંધમાં તેની પાસે, મેળવેલી માહિતી પર અને તેને જરૂરી લાગે તેવી તપાસ પછી, એક્ટની કલમો ૫૫, ૫૭ અથવા ૫૮ હેઠળનો ગુનો આચરવામાં આવ્યો હતો તે માનવાનું કારણ હતું. કલમ ૩૧ એક્સાઈઝ કમિશનર અથવા એક્સાઈઝ ઇન્સ્પેક્ટર સહિત તેમાં નિર્દિષ્ટ કોઈપણ અધિકારીઓને વોરંટ વિના, દિવસ કે રાત્રે કોઈપણ સમયે ઘર શોધવા માટે અધિકૃત કરે છે, જ્યારે તેની પાસે એવું માનવાનું કારણ હતું કે (એ) આ એક્ટની કલમ ૮ અથવા કલમ ૧૫સી અથવા કલમ ૫૫ અથવા કલમ ૫૮બી અથવા કલમ ૫૬એ અથવા કલમ ૫૭ અથવા કલમ ૫૮ અથવા કલમ ૫૮એ અથવા કલમ ૫૮બી હેઠળનો ગુનો આચરવામાં આવ્યો હતો અને (બી) કલમ ૩૦ હેઠળ સર્ચ વોરંટ મેળવવાથી થતો વિલંબ તેના અમલીકરણને અટકાવશે. આવા કેસમાં, તેના કારણો અને તેના વિશ્વાસના આધારને રેકૉર્ડ કર્યા પછી, તેને દિવસ કે રાત્રે કોઈપણ સમયે, કોઈપણ જગ્યામાં પ્રવેશવા અને શોધવા અને આ એક્ટ હેઠળ જમીને પાત્ર હોય તેવું તેને માનવાનું કારણ હોય તેવું તેમાં મળી આવેલું કંઈપણ જપ્ત કરવા અને અટકાયત કરવા અને શોધ કરવા અને, જો તેને યોગ્ય લાગ્યું હોય તો, આવી જગ્યામાં મળી આવેલી કોઈપણ વ્યક્તિની ધરપકડ કરવા માટે સક્ષમ બનાવવામાં આવ્યો હતો જેને તે એક્ટ હેઠળના કોઈપણ ગુના માટે દોષિત હોવાનું માનવાનું કારણ હતું. જ્યારે કલમ

૩૦ માં કોઈપણ સામગ્રીની જમી અથવા કોઈપણ વ્યક્તિની ધરપકડનો કોઈ ઉદ્દેશ નહોતો, કલમ ૩૧ ખાસ કરીને એક્ટ હેઠળ જમીને પાત્ર હોય તેવી કોઈપણ વસ્તુની જમી અને અટકાયત અને શોધ તેમજ શોધના સ્થાને મળી આવેલી કોઈપણ વ્યક્તિની ધરપકડ માટે પ્રદાન કરે છે જેને અધિકારી એક્ટ હેઠળના કોઈપણ ગુના માટે દોષિત હોવાનું માનવાનું કારણ હતો.

અહીં એ નિર્દેશ કરી શકાય છે કે જો કે એક્ટની કલમ ૩૧ હેઠળ શોધની સત્તા એવા ગુનાના સંબંધમાં ઉપલબ્ધ હતી જેના માટે એક્ટની કલમ ૩૦ હેઠળ વોરંટ મેળવી શકાય છે છતાં એવું લાગે છે કે ૧૯૯૭ માં એક્ટમાં સુધારાઓના સમાવેશ પહેલાં, શોધનું વોરંટ જારી કરવું કલમો ૫૫, ૫૭ અને ૫૮ હેઠળના ગુનાઓ સુધી મર્યાદિત હતું જ્યારે કલમ ૩૧ હેઠળ એક્ટની કલમો ૮, ૧૫સી, ૫૫, ૫૫બી, ૫૬એ, ૫૭, ૫૮, ૫૮એ અથવા ૫૮બી હેઠળના કોઈપણ ગુનાના સંબંધમાં શોધ કરી શકાતી હતી. આવી સ્થિતિ એટલા માટે ઉદ્ભવી કારણ કે જ્યારે ૧૯૬૭ માં કલમ ૩૧ માં કલમો ૮, ૧૫સી, ૫૫બી, ૫૬એ, ૫૮એ અને ૫૮બી દાખલ કરવામાં આવી હતી, ત્યારે વિધાનસભાસભ્યએ કલમ ૩૦ માં તે મુજબ સુધારો કર્યો ન હતો. તે જ રીતે જ્યારે ૧૯૮૪ માં એક્ટમાં કલમ ૫૭એ દાખલ કરવામાં આવી હતી, ત્યારે કલમ ૩૧ બિનસુધારેલી રહેવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું. જે હોય તે હોઈ શકે, કલમ ૩૧ ના નજીકના વાંચનથી તે ખુદ્દું પડે છે કે તેના ત્રણ અંગો હતા. પ્રથમ અંગ એવા અધિકારીઓને નિર્દિષ્ટ કરે છે જેમની પાસે તેમાં વર્ણવેલી કોઈપણ જોગવાઈ હેઠળનો ગુનો આચરવામાં આવ્યો છે તે માનવાનું કારણ હોવું જોઈએ; બીજાએ કોઈપણ નિર્દિષ્ટ અધિકારીને કલમ ૩૦ હેઠળ સર્ચ વોરંટ વિના કોઈપણ જગ્યામાં પ્રવેશવા અને શોધવા માટે અધિકૃત કર્યું, દિવસ કે રાત્રે કોઈપણ સમયે, જો તેમનામાંથી કોઈના મતે આવા વોરંટ મેળવવાથી થતો વિલંબ તેના અમલીકરણને અટકાવશે અને તેણે તેના વિશ્વાસના કારણો અને આધારને રેકૉર્ડ કર્યા હતા અને ત્રીજાએ તેને શોધના સ્થાને મળી આવેલી કોઈપણ વસ્તુ જપ્ત કરવા માટે સક્ષમ બનાવ્યું હતું જેને તે એક્ટ હેઠળ જમીને પાત્ર હોવાનું માનવાનું કારણ હતું અને અટકાયત અને શોધ

કરવા અને જો તેને યોગ્ય લાગે તો આવી જગ્યામાં મળી આવેલી કોઈપણ વ્યક્તિની ધરપકડ કરવા જેને તે એક્ટ હેઠળના કોઈપણ ગુના માટે દોષિત હોવાનું માનવાનું કારણ હતું. સર્ચ વોરંટના અભાવમાં, કોઈપણ જગ્યામાં પ્રવેશવા માટે શું જરૂરી છે તે નિર્દિષ્ટ અધિકારીઓમાંથી કોઈપણ માટે તેમાં ઉદ્દેખિત કોઈપણ ગુનો આચરવામાં આવ્યો છે તે માનવાનું કારણ અસ્તિત્વમાં છે. એકવાર કોઈ અધિકારી કોઈપણ જગ્યામાં પ્રવેશ મેળવે છે તે ત્રીજા અંગમાં અધિકૃત કોઈપણ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકે છે જે પ્રથમ અંગમાં નિર્દિષ્ટ ગુનાઓ સુધી મર્યાદિત નથી. આ સ્વીકારવા માટે તે ખૂબ જ ક્ષુલ્લક દલીલ છે કે એક્ટ હેઠળ જમીને પાત્ર વસ્તુ જમ કર્યા પછી અથવા આ એક્ટ હેઠળના ગુના માટે દોષિત હોવાનું માનવામાં આવતા આવી જગ્યામાં મળી આવેલી વ્યક્તિની અટકાયત અને શોધ કર્યા પછી, કલમ ૩૧ ના પ્રથમ અંગમાં ઉદ્દેખિત ગુનાઓ સિવાય એક્ટ હેઠળના ગુના માટે કોઈ વ્યક્તિ સામે પ્રોસિક્યુશન ચલાવી શકાતું નથી.

તે સાચું છે રોય વી.ડી. વિ. સ્ટેટ ઓફ કેરળ, [ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૬૭ વર્ષ ૨૦૦૦ @ એસ.એલ.પી. (ક્રિમિનલ) નં. ૨૭૦૫ વર્ષ ૧૯૯૮ ૧૦ નવેમ્બર, ૨૦૦૦ ના રોજ નક્કી કરાયેલ], અમે observed કર્યું છે કે વ્યક્તિનું જીવન અને સ્વતંત્રતા એટલી પવિત્ર છે કે કાયદાની સત્તા સિવાય તેમાં દખલ કરવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી. તેનું કારણ એ છે કે આપણા બંધારણ હેઠળ યુ.એસ. બંધારણના ચોથા અને પાંચમા સુધારાના કેસમાં છે તેમ શોધ અને જમી સામે કોઈ રક્ષણ નથી. એમ.પી. શર્મા વિ. સતીશ ચંદ્ર, ડિસ્ટ્રિક્ટ મેજિસ્ટ્રેટ, દિલ્લી અને અન્ય, [૧૯૫૪] એસસીઆર ૧૦૭૭ માં ૧૦૯૬, આ કોર્ટની કોન્સ્ટિટ્યુશન બેંચે આ મુજબ અવલોકન કર્યું:

"સામાજિક સુરક્ષાના રક્ષણ માટે ન્યાયશાસ્ત્રની કોઈપણ સિસ્ટમમાં શોધ જમીની સત્તા રાજ્યની સર્વોચ્ચ સત્તા છે અને તે સત્તા જરૂરીપણે કાયદા દ્વારા નિયંત્રિત છે. જ્યારે બંધારણ નિર્માતાઓએ અમેરિકન ચોથા સુધારા જેટી ગોપનીયતાના

મૂળભૂત અધિકારને માન્યતા આપીને બંધારણીય મર્યાદાઓને આવા નિયમનને આધીન ન કરવાનું યોગ્ય માન્યું છે, ત્યારે અમારી પાસે તેને સંપૂર્ણપણે અલગ મૂળભૂત અધિકારમાં આચાર કરવાનું કોઈ ન્યાયીકરણ નથી, તાણવાળી બાંધકામની કેટલીક પ્રક્રિયા દ્વારા. તે ધારવું પણ કાયદેસર નથી કે આર્ટિકલ ૨૦(૩) હેઠળનું બંધારણીય રક્ષણ શોધો માટેની વૈધાનિક જોગવાઈઓ દ્વારા પરાજિત થશે."

૧૯૮૪ માં, ઉપર નોંધ્યા મુજબ, કલમ ૫૭એ હેઠળ એક નવો ગુનો બનાવવામાં આવ્યો હતો જે નીચેની શરતોમાં છે:

"જે કોઈ પણ દારૂ અથવા માદક દ્રવ્ય રાખે છે જેમાં ઉપ-કલમ (૧) માં ઉલ્લેખિત કોઈપણ પદાર્થ મિશ્રિત કરવામાં આવે છે, તે જાણીને કે આવા પદાર્થ આવા દારૂ અથવા માદક દ્રવ્ય સાથે મિશ્રિત છે દોષિત ઠેરવવા પર ઓછામાં ઓછા એક વર્ષથી ઓછી ન હોય પરંતુ દસ વર્ષ સુધી લંબાઈ શકે તેવી મુદતની કેદની સજા અને પચીસ હજાર રૂપિયા સુધી લંબાઈ શકે તેવી આજીવન સજા સાથે સજાપાત્ર રહેશે."

કલમ ૫૭એ ના ઈન્સર્શન પર અને તે પછી કોઈપણ વ્યક્તિ સામે એક્ટ હેઠળ મશીનરીની અભાવે પ્રોસિક્યુશન ચલાવી શકાતું નથી કારણ કે નમૂનાઓના સંગ્રહને અધિકૃત કરતી નથી અથવા કલમ ૫૦ કે જે મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા ટ્રાયલ કરવા યોગ્ય ગુનાઓ સાથે વ્યવહાર કરે છે તે સેવામાં દબાવી શકાતી નથી કારણ કે કલમ ૫૭એ હેઠળનો ગુનો કોર્ટ ઓફ સેશન દ્વારા ટ્રાયલ કરવા યોગ્ય છે તે દલીલમાં અમને કોઈ બળ જણાતું નથી.

જ્યારે ૧૯૯૩ માં નમૂનાઓ એકત્રિત કરવામાં આવ્યા હતા ત્યારે આ કલમ અમલમાં હતી તે નજરઅંદાજ કરવા માટે ખૂબ સ્પષ્ટ છે. અમે ઉપર ઠેરવ્યું છે કે બિનસુધારેલી કલમ ૩૧ હેઠળ, અપીલકર્તાઓની દુકાનોમાંથી એકત્રિત

કરવામાં આવેલા નમૂનાઓના આધારે, એક્સાઈઝ ઈન્સ્પેક્ટર સંબંધિત મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ અહેવાલ ફાઈલ કરી શકે છે. તે સાચું છે કે કલમ ૫૦ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા ટ્રાયલની પૂર્વધારણા કરે છે. પરંતુ તે ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે કલમ ૫૦ આદેશ આપે છે કે એક્સાઈઝ ઈન્સ્પેક્ટર પાસેથી અહેવાલ મળ્યા પછી મેજિસ્ટ્રેટ આવા ગુનાની તપાસ કરશે અને સી.પી.સી. માં નિર્ધારિત કર્યા મુજબ તેની સમક્ષ ફરિયાદ કરવામાં આવી હોય તેવી જ રીતે તેના આરોપી વ્યક્તિની ટ્રાયલ કરશે. કલમ ૫૭એ હેઠળના ગુનાના સંબંધમાં એક્સાઈઝ ઈન્સ્પેક્ટરના અહેવાલ પર, સંબંધિત મેજિસ્ટ્રેટએ ગુનાની તપાસ કરવી પડશે અને અપીલકર્તાઓને કોર્ટ ઓફ સેશનમાં સોંપવા પડશે.

૩ જૂન, ૧૯૯૭ ના રોજ, કલમો ૩૧ અને ૫૦ માં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો અને એક્ટમાં કલમ ૫૦એ દાખલ કરવામાં આવી હતી, ૧૯૯૭ માં સુધારેલી કલમ ૩૧ અહીં નીચે ઉદ્ધૃત છે:

"૩૧. વોરંટ વિના ઘર વગેરે શોધવા માટે ચોક્કસ આબકારી અને પોલીસ અધિકારીઓની સત્તા:—જ્યારે પણ એક્સાઈઝ કમિશનર અથવા સરકાર દ્વારા આ સંદર્ભમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવી શકે તેવા રેન્કથી ઓછા ન હોય તેવા કોઈપણ આબકારી અધિકારી અથવા સબ-ઈન્સ્પેક્ટર અથવા પોલીસ સ્ટેશન ઓફિસરના રેન્કથી ઓછા ન હોય તેવા કોઈપણ પોલીસ અધિકારી પાસે એવું માનવાનું કારણ હોય કે આ એક્ટ હેઠળનો ગુનો આચરવામાં આવ્યો છે અને અગાઉના વિભાગ હેઠળ સર્ચ વોરંટ મેળવવાથી થતો વિલંબ તેના અમલીકરણને અટકાવશે, તે દિવસ કે રાત્રે કોઈપણ સમયે તેના કારણો અને તેના વિશ્વાસના આધારને રેકૉર્ડ કર્યા પછી, કોઈપણ જગ્યામાં પ્રવેશ કરી શકે છે અને શોધી શકે છે અને આ એક્ટ હેઠળ જમીને પાત્ર હોય તેવું તેને માનવાનું કારણ હોય તેવું તેમાં મળી આવેલું કંઈપણ જપ્ત કરી શકે છે, અને અટકાયત અને શોધ કરી શકે છે અને, જો તેને યોગ્ય લાગે, તો આવી જગ્યામાં મળી

આવેલી કોઈપણ વ્યક્તિની અટકાયત કરી શકે છે જેને તે એક્ટ હેઠળના કોઈપણ ગુના માટે દોષિત હોવાનું માનવાનું કારણ છે."

બિનસુધારેલી કલમ ૩૧ અને સુધારેલી કલમ ૩૧ ની કરુણાથી, તે સ્પષ્ટ છે કે બિનસુધારેલી જોગવાઈ હેઠળ દિવસ કે રાત્રે કોઈપણ સમયે કોઈપણ જગ્યામાં પ્રવેશવાની અને શોધવાની સત્તા એવા કેસ સુધી મર્યાદિત હતી જ્યાં એક્સાઈઝ ઈન્સ્પેક્ટર સહિતના નિર્દિષ્ટ અધિકારીઓમાંથી કોઈપણ પાસે એવું માનવાનું કારણ હતું કે નીચેનામાંથી કોઈપણ ગુનો આચરવામાં આવ્યો છે – એટલે કે, કલમો ૮, ૧૫સી, ૫૫, ૫૮બી, ૫૬એ, ૫૭, ૫૮, ૫૮એ અને ૫૮બી જેમાં સ્પષ્ટપણે કલમ ૫૭એનો સમાવેશ થતો નથી.

કોઈપણ આપેલા કેસમાં, શું એક્સાઈઝ ઈન્સ્પેક્ટર પાસે એવું માનવાનું કારણ હતું કે કોઈ ગુનો આચરવામાં આવ્યો હતો અને તે ગુનો નિર્દિષ્ટ ગુનાઓમાંથી એક હતો, તે હકીકતોના પ્રશ્નો છે જે દરેક કેસમાં પુરાવા પર સ્થાપિત કરવા આવશ્યક છે. જો પ્રોસિક્યુશન આ હકીકતો સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ જાય, તો કોઈપણ જગ્યામાં પ્રવેશ અને શોધ પ્રતિ સે ગેરકાયદેસર હશે અને તે જ રીતે તેના દ્વારા નમૂનાઓનો સંગ્રહ અને તે પછી કથિત અપરાધીનું પ્રોસિક્યુશન સમાન રીતે ગેરકાયદેસર હશે. પરંતુ સુધારેલી જોગવાઈ હેઠળ આવી સત્તા દરેક એવા કેસ સુધી વિસ્તરે છે જ્યાં એક્સાઈઝ ઈન્સ્પેક્ટર પાસે માનવાનું કારણ હોય કે એક્ટ હેઠળનો ગુનો આચરવામાં આવ્યો છે. તેમ છતાં એક્ટની બિનસુધારેલી કલમ ૩૧ હેઠળ સત્તાના ઉપયોગમાં કોઈપણ જગ્યાના માન્ય પ્રવેશ અને શોધ પર, જો એક્સાઈઝ ઈન્સ્પેક્ટર નિર્દિષ્ટ ગુનાઓ ઉપરાંત અથવા તેના બદલે એક્ટ હેઠળના ગુનાની કમિશન સૂચવતી સામગ્રી શોધે છે, તો તે આવી સામગ્રીના આધારે આવા ગુનાના કમિશન અંગેની ફરિયાદ/અહેવાલ ફાઇલ કરી શકે છે જે ગુનાઓના સંબંધમાં શોધ કરવામાં આવી હતી તેના ઉપરાંત અથવા તેના બદલે. જો કે, તે નોંધવું મહત્વનું છે કે કલમ ૩૧ ની બિનસુધારેલી જોગવાઈ તેમજ સુધારેલી જોગવાઈ બંને હેઠળ જમી અને ધરપકડની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાની શરતો યથાવત રહે છે તેમાં મળી આવેલી કોઈપણ વસ્તુ જપ્ત કરવાની સત્તા ઈન્સ્પેક્ટર સહિતના નિર્દિષ્ટ અધિકારી પર આધારિત છે કે તે એક્ટ હેઠળ જમીને પાત્ર હોવાનું માનવાનું કારણ છે. તેથી આવી જગ્યામાં મળી આવેલી કોઈપણ વ્યક્તિની ધરપકડ કરવાની સત્તા શરતી છે કે તેને આવી વ્યક્તિ એક્ટ હેઠળના કોઈપણ ગુના માટે દોષિત હોવાનું માનવાનું કારણ છે. આમ, તે સ્પષ્ટ છે કે

કલમ ૩૧ નો છેલ્લો અંગ એક્ટની કલમ ૩૧ ના સુધારા પહેલા અને પછી બંને તે કલમના પ્રથમ અંગ દ્વારા નિયંત્રિત ન હતો.

અમે અગાઉ બિનસુધારેલી કલમ ૫૦ ના સારનો સંદર્ભ આપ્યો છે. કલમ ૫૦ ની સુધારેલી જોગવાઈ આબકારી અધિકારીને ગુનાની તપાસ પૂરી કર્યા પછી સી.પી.સી. ની કલમ ૧૭૩(૨) માં પ્રદાન કર્યા મુજબ સંબંધિત મેજિસ્ટ્રેટને અહેવાલ મોકલવા માટે જરૂરી છે. કલમ ૫૦એ પ્રદાન કરે છે કે મેજિસ્ટ્રેટ આવા ગુનાની તપાસ કરશે અને જો ગુનો ફક્ત કોર્ટ ઓફ સેશન દ્વારા ટ્રાયલ કરવા યોગ્ય હોય તો કોર્ટ ઓફ સેશનમાં સોંપશે અથવા સી.પી.સી. માં પ્રદાન કર્યા મુજબ પોલીસ અહેવાલ પર કેસ દાખલ કરવામાં આવ્યો હોય તેમ તેના આરોપી વ્યક્તિની ટ્રાયલ કરશે.

સંબંધિત જોગવાઈઓના ઉપરોક્ત પરીક્ષણ દર્શાવે છે કે ૧૯૯૭ માં ઉપરોક્ત જોગવાઈના સુધારા પહેલાં, ઉપર દર્શાવેલ હદ સિવાય સ્થિતિ ઘણી સમાન હતી. કલમો ૩૧ અને ૫૦ ના સુધારા અને કલમ ૫૦એ ના ઇન્સર્શને કાયદો બદલ્યો નથી પરંતુ આ બાબતને વિવાદથી આગળ મૂકી છે. આ દ્રષ્ટિકોણથી એક્ટ હેઠળ મશીનરીની અભાવે જૂન ૧૯૯૭ પહેલાં કલમ ૫૭એ હેઠળના ગુનાની ટ્રાયલ થઈ શકી નથી અને ઉક્ત તારીખ પછી ટ્રાયલ ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપવાથી ચોક્કસ જોગવાઈના અભાવમાં કલમ ૫૦એ ને પૂર્વવર્તી અસર આપવામાં આવશે તેવી દલીલો અસમર્થ્ય હોવાથી નિષ્ફળ જવી પડશે.

આમ તે સ્પષ્ટ છે કે, વર્તમાન કેસોમાં, બિનસુધારેલી કલમ ૩૧ હેઠળ શોધ હાથ ધરતી વખતે એકત્રિત કરવામાં આવેલા દારૂના નમૂનાઓના આધારે, કલમ ૫૭એ હેઠળનું પ્રોસિક્યુશન એક્સાઈઝ ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા યોગ્ય રીતે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. દુકાનોમાં પ્રવેશવા અને નમૂનાઓ એકત્રિત કરવા માટે કાયદામાં કોઈ આધાર અસ્તિત્વમાં હતો કે નહીં તે પ્રોસિક્યુશન દ્વારા સ્થાપિત કર્યું પડશે.

રોય વી.ડી. ના કેસમાં (ઉપર મુજબ), અમે જે પ્રશ્ન પર વિચાર કર્યો હતો, તે હતો: નાર્કોટિક ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબ્સ્ટેન્સ એક્ટ, ૧૯૮૫ હેઠળ સત્તાવાર ન હોય તેવા અધિકારી દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી શોધ અને જપ્તીની અસર. તેથી, તે કેસમાં ચુકાદો અપીલકર્તાને થોડી જ સહાય આપે છે કારણ કે આ કેસોમાં બિંદુ અલગ છે.

ઉપરોક્ત ચર્ચાથી, તે અનુસરે છે કે બિનસુધારેલી કલમ ૩૧ હેઠળ આ કેસોમાં એક્સાઈઝ ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા દારૂના નમૂનાઓનો સંગ્રહ અનધિકૃત ન હતો અને કાયદેસર હતો કે કેમ તે ગુનાની ટ્રાયલ પર સ્થાપિત કરવું પડશે, તેથી, એવું કહી શકાય નહીં કે હાઈકોર્ટે એક્સાઈઝ ઇન્સ્પેક્ટરના અહેવાલ પર કલમ ૫૭એ હેઠળના ગુનાના સંબંધમાં શરૂ કરવામાં આવેલી કાર્યવાહી રદ ન કરવામાં કોઈ ગેરકાયદેસરતા આચર્યું છે.

તદાનુસાર અપીલો ફગાવી દેવામાં આવે છે.

ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૦૭૧ વર્ષ ૨૦૦૦ [@ એસ.એલ.પી. (ક્રિમિનલ) નં. ૫૩૮/૨૦૦૦ ના.

આ અપીલ ઉપરોક્ત અપીલોમાં વાદગ્રસ્ત હાઈકોર્ટના હુકમને અનુસરીને ૨૮ જાન્યુઆરી, ૨૦૦૦ ના રોજ ક્રિમિનલ એમ.સી. નં. ૪૯૭/૨૦૦૦ માં કેરળ હાઈકોર્ટના હુકમમાંથી છે.

એવું દલીલ કરવામાં આવી હતી કે આ અપીલ ઉપરોક્ત અપીલોથી અલગ છે કારણ કે અપીલકર્તા સામેની ચાર્જ-શીટમાં માત્ર આબકારી એક્ટ, ૧૦૭૭ ની કલમો ૫૭એ અને ૫૬(બી) નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે જે કલમ ૩૧ ના પ્રથમ અંગમાં નિર્દિષ્ટ જોગવાઈઓમાં નથી, તેથી, અપીલ મંજૂર કરવી પડશે.

અમને ડર છે, અમે વિદ્વાન વકીલની દલીલ સ્વીકારી શકતા નથી. આપણે અગાઉ ઠેરવ્યું છે કે કોઈપણ જગ્યામાં પ્રવેશ અને શોધ અધિકૃત કરવા માટે શું દર્શાવવું જરૂરી છે કે એક્સાઈઝ ઇન્સ્પેક્ટર પાસે અપીલકર્તાની દુકાનોમાં પ્રવેશને ન્યાયી ઠેરવવા માટે બિનસુધારેલી કલમ ૩૧ ના પ્રથમ અંગમાં ઉલ્લેખિત

કલમોમાંથી એક હેઠળનો ગુનો આચરવામાં આવ્યો હતો તે માનવાનું કારણ હતું, જો માન્ય પ્રવેશ પર નમૂનાઓ એકત્રિત કરવામાં આવે જે ઉક્ત નિર્દિષ્ટ ગુના ઉપરાંત અથવા તેના બદલે અન્ય કોઈપણ ગુનાના કમિશન દર્શાવે છે, તો એક્સાઈઝ ઇન્સ્પેક્ટર ઉક્ત ગુનાના સંબંધમાં મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ અહેવાલ ફાઈલ કરી શકે છે. પ્રોસિક્યુશને કલમ ૩૧ ના પ્રથમ અંગ હેઠળ કેસ બનાવવો પડશે, જે ફક્ત એક્સાઈઝ ઇન્સ્પેક્ટરની તપાસ પર નિર્ધારિત કરી શકાય છે અને ટ્રાયલ પર નક્કી કરી શકાય છે. આવા કેસમાં જો હાઈકોર્ટ દ્વારા ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૪૮૨ હેઠળ કાર્યવાહી રદ કરવામાં ન આવે, તો એવું કહી શકાય નહીં કે હાઈકોર્ટે કાયદામાં કોઈ ભૂલ કરી છે. આ અપીલ પણ ફગાવી દેવામાં આવે છે.

બી.એસ.

અપીલો ફગાવી દેવામાં આવી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.